

szakosztályának titkárát, *Asztalos Miklóst* még berlini ösztöndíjas korából ismertem. Amikor felkerestek, szívesen tettem eleget kérdésüknek, hogy az egyesület rendezésében meginduló tanfolyamon előadásokat tartsak. Az 1937-ben szervezett könyvtárostanfolyamon a könyv- és hírlapkiadásról beszéltem, és ha jól emlékszem, három órában, távirati stílusban összefogva tekintetem át a magyar könyvek és folyóiratok kiadásának fejlődéstörténetét. A tanfolyam keretében megismertettük a hallgatókkal az Egyetemi Nyomda üzemét, amely a Múzeum körüti bölcsészeti kar főépületének alagsorában működött.

— *Hogyan alakult pályafutása a felszabadulás után, meddig és milyen munkakörökben dolgozott?*

— Az Egyetemi Nyomda kiadói részlegét igazgatóként 1949-ig vezettem, utána a nyomdát egyesítették a Dohány utcai egykori Tolnai, majd Forrás Nyomdával. Előtte még egy kedves esemény történt, az Egyetemi Nyomda műszaki személynéje 1947-ben, a nyomda fennállásának 370. évfordulója alkalmából tiszteletbeli nyomdásszávatott. Az erről készült díszes oklevél ma is itt függ szobámban. A másfél évtizedes nyomdai szakmai gyakorlatomat 1949 után több helyen, így a Tankönyvkiadónál, a Nyomtatványellátónál, az Akadémiai Kiadónál és a Kartográfiai Vállalatnál kamatoztattam, ahonnan 1957-ben nyugállományba vonultam. Mint nyugdíjas az Akadémiai Kiadó lexikonszerkesztőségében külön megbízások alapján műszaki szerkesztőként a Magyar Nyelv Értelmező Szótárának, az Új Magyar Lexikonnak, a Magyar Életrajzi Lexikonnak, a Ma-

gyar Irodalmi Lexikonnak stb. kiadásában működtem közre. Az 1978-ig tartó időszak alatt körülbelül 60 lexikonkötet műszaki szerkesztését végeztem. Munkásságomért 1976-ban megkaptam *A szocialista kultúráért* kitüntetését.

— *Milyen gondolatokkal tekint vissza eseménydús, hosszú, munkával telt életére?*

— Elégedett ember vagyok, hiszen igen szép kort értem meg, és hála a sorsnak — egészségesen. Még ma is gyalog járok le ötödik emeleti lakásomról. Családi életem boldog volt, bár feleségemet 31 évi harmonikus házasság után 1955-ben elvesztettem. Bánatomat családom, Lajos fiam, a Népművelési Intézet főmunkatársa, unokám, Máté Gábor, aki most Kaposvárott színész, szeretete enyhítette. Szerencsésnek mondhatom magam, mert azt a kis független nyugalmat, ami után minden idős ember sóvárog, öregségemben megtaláltam. Munkásságommal, életfilozófiámmal kapcsolatban engedtesék meg nekem, hogy régi kedves barátomnak, Keresztury Dezsőnek szavait idézzem, melyekkel nyolcvanadik születésnapom alkalmából az *Élet és Irodalomban* írt megemlékezésében (A könyvkészítés mestere. 1976. nov. 20.) megörvendeztetett: „Mindig is az írás, a könyv élete érdekelt. . . Egész élete során legfőbb feladatának tartotta, hogy ne csak tartalmas, jó és hasznos könyveket adjon az olvasó kezébe, hanem szépeket is. Gondja volt a jó papírra, a szép nyomásra, a tartós, izléses kötésre s a gazdag illusztrációra. . . A legnehezebb időkben is derűs mosolygással tette, amit kellett. . .”

Dr. Móra László

Egy városi könyvtáros feljegyzéseiből

Folyóiratkölcsonzés mappában

Szerény javaslat egy „vállalkozói” szolgáltatásra

A bátyáméknál üldögéltem, amikor bekopogott a szomszéd lakás tulajdonosa. A délelőtt vásárolt tejet és az *Autó-Motor* legújabb számát hozta. Az utóbbit fivéremmel felváltva vásárolják, így évente 210 forintnál valamivel többet takarítanak meg mindketten. (Ha a *KISZ-társasház* — ahol laknak — többi gépkocsitulajdonosával közösen vásárolnák a lapot, együttes megtakarításuk termé-

szetesen még sokkal nagyobb lenne.) Ezek után — meglátva a heverőn heverő *Évát*, azaz az ilyen című képes folyóiratot — joggal kérdeztem sógor-nőmtől: Hát ez kié? — Az enyém! — volt a melankolikus válasz, mintegy éreztetvén, hogy lakótársi kapcsolatai során még nem sikerült e magazin vásárlását társuláson alapon megszerveznie.

Bizonyos országokban jó üzleti érzékű emberek-

nek sikerült olyan folyóiratkölcsonzési rendszert kialakítaniuk, amelynek gazdaságossága, ha nem is a közös vásárláson, de a közös *használaton* alapul. Az olvasónak nem kell partnert keresgélnie ahhoz, hogy olcsóbban jusson hozzá a drága folyóiratokhoz, a német nyelvű országokban és Hollandiában ezt megteszik helyette mások. Ahogy a *Magyarország* január 31-i számában a *Frankfurter Allgemeine Zeitung* nyomán megjelent *Különös olvasószolgálat* című tudósításból kiderül, csak az NSZK-ban például 300 olyan vállalkozás van, amely úgynevezett *olvasómappákat* kölcsönöz. Az olvasómappák különböző folyóiratokat tartalmaznak — átlagosan 7—14 darabot —, amelyeket házhoz visznek és cserélnek. A megrendelők a legfrissebbeket a beszerzési ár feléért kapják meg; a régebbi mappákhoz ennél is jutányosabb áron juthatnak hozzá. Az országban minden héten mintegy 190 000 olvasómappát állítanak össze. Amikor a mappa az első olvasótól visszakerül a kibocsátóhoz, újra átnézik, a szakadt vagy piszkos füzeteket újjakkal pótolják.

Vajon kik az olvasómappák kölcsönzői? Az Alensbacher Intézet vizsgálata nyomán kiderült, hogy a lakosságnak az átlagosnál fiatalabb, magasabb képzettségű és pályáján sikeresebb rétege. Bár erről a cikkben nem esik szó, az olvasószolgálati „üzlet” feltehetően nem rontja a kiadói, terjesztői érdekeltséget, sőt talán fokozza is biztonságát. Amint a könyvek esetében az „olvasmánykölcsonzó üzemek”, azaz könyvtárak működése sem sérti a kiadói érdekeket. (lásd *Kamarás—Polónyi* : Értelmiség, olvasás, könyvtár. 8. l. 1971. NPI. /A KMK kiadványai 44./)

Van tehát közművelődési „vállalkozói” lehetőségünk. Vásároljuk meg — mondjuk — a *Burda*, az *És a divat*, a *Lakáskultúra*, az *Interpress Magazin*, az *Ádám* és az *Éva* című folyóiratokat, és készítsünk belőlük olvasómappát, amit azután az első héten féláron, a továbbiakban negyedáron kölcsönözünk. Tekintettel arra, hogy ezek a kiadványok egy hónap alatt nem vesztik el újdonságértéküket, feltehetően még további négy hétig kölcsönözhetőek. Legvégül az egyes példányokat — vagy az egész sorozatokat — megőrizni kívánó érdeklődőknek jutányos áron valószínűleg el is adhatnánk őket. Egyetlen, hat folyóiratból álló sorozatunkból tehát két hónap alatt mintegy 500, de 10 sorozatból, mondjuk, már 5000 forint bevételünk származna, természetesen a házhoz szállítás fáradaival együtt. Példánk alkalmi jellegű. Bizonyára „értékesebb” mappákat (például *Burda* + *National Geographic* + *Schöner-Wohnen* + *Better Homes*, amelyek bevétele a negyedik héttől

már 160 forint lenne) vagy egyéb típusú, tartalmú sorozatokat is útjukra indíthatnánk.

Kérdésünk tehát, hogy mielőtt az egyéni vállalkozói kedv nálunk is rátalálna erre a kétségtelenül hasznos (!) szolgáltatásra, s a megindításához a könyvtárosszolgálat elhagyó néhány szakemberből alakult társulás először nyerné el az Országos Közművelődési Alap céltámogatását, vajon nem lenne-e érdemes ennek bevezetését legalább a városi könyvtárak kiváltságává tenni? Az intézmény — módosítva szervezeti és működési szabályzatát — maga szervezné meg az olvasómappák vagy bizonyos folyóiratok egyedi kölcsönzését úgy, hogy a szolgáltatást igénybe vevőktől csak a lapok megvásárlásához szükséges hozzájárulást kérné. Mivel ehhez saját költségvetésükből a könyvtárak is támogatást nyújtanak, a kölcsönzési díj már olyan kevés lenne, hogy az nem zavarná a szolgáltatások ingyenességéhez hozzászokott érdeklődőket, annál kevésbé, mert éppen pénzben kifejezhető érdekeiket szolgálná. De a folyóiratkölcsonzők körének kialakítása valamilyen, a könyvtárhoz kapcsolódó klub, egyesület keretében is történhetne. Ekkor a tagdíjakból térülnének meg a közösségi célú kiadások. Ilyesmire egyéb művelődési közösségekben már számos példa van.

A külföldi gyakorlat mindenképp a folyóiratkölcsonzés intézményesítésére hívja fel a figyelmet. Ám a könyvtárak ott sem tudják még mindent megvalósítani, s a szükséges újabb beruházás egyelőre nálunk is gondot okozna. Érdemes azonban megfontolni, hogy az átlagosnál drágább periodikumok esetében nem kellene-e, kísérletként, megpróbálkoznunk a kölcsönzéssel, akár a könyvbeszerzésre fordított összeg célszerűbb felhasználásával, átcsoportosításával is. Igaz, ma még nem reklamál az olvasó és nem szólal fel tanácsulésen, hogy a könyvtár csak a tizegynéhány forintos *Rakéta regénytár* vagy egyéb sorozatok köteteit vásárolja meg több példányban is és kölcsönzi részére, de például a 49 forintba kerülő és 190 lap terjedelmű *Interpress Magazin* csak helybenolvasásra adja a kezébe, a drágább külföldi barkácsújsághoz pedig hozzá sem juthat a könyvtárban. A kölcsönözhető folyóiratok ügyes megválasztásával, kínálatával bizonyára megelőznénk ezt a képzelt szemrehányást, annál is inkább, mert tagadhatatlanul olvasóink valós igényeit elégítenénk ki, sőt feltételezhetően újabb érdeklődőket, könyvtárhatalókat nyernénk velük. Érdemes lenne körülnézni az antikváriumokban is: milyen folyóiratokat vásárolnak, majd adnak el ugyanott azok, akik egyelőre még hiába fordulnak a könyvtárhoz.

Arató Antal